

נְסִיחַת הַיָּד

מאוצרות
רבנו הרמב"ן

פרשת פקודי תשפ"ד (שנה ז' גליון 157)

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן. [לח, כא]

ולא ספר בפרשה מה נעשה בזהב, כי הזהב ממנו ביד איתמר ציפוי הקרשים והבריחים, וממנו ביד אלעזר הארון והכפורת והמנורה והשולחן ומזבח הזהב. והנה בעבור שלא יודע צפוי כל כלי כמה זהב יש בו, לא ספר שנתנו משה להם במנין ובמשקל. ולכך לא הזכיר כאן פקודת אלעזר, כי לא בא הכתוב עתה רק לדבר על מלאכת המשכן לא על המסעות. ואל יקשה עליך בעבור שימנה כאן מזבח הנחשת והוא פקודת אלעזר, כי יצטרך לומר שעשאוהו מנחשת התנופה, ולא יחוש להוציא דבר אחד מכלל הדברים שאמר בהן שהם ביד איתמר, כי כן דרך הכתוב במקומות הרבה.

ולא הזכיר בכאן הכיור וכנו, כי לא נעשה במשקל, אבל כל המראות שהביאו הנשים הצובאות שם בהם **ולא ידע משה משקלו.**

ויתכן שלא היה בפקודת איתמר, כי יכנס בכלל מה שאמר הכתוב: ומשמרתם הארון והשולחן והמנורה והמזבחות וכלי הקדש אשר ישרתו בהם (במדבר ג' ל"א), כי בכיור וכנו ישרתו למזבח, והנה איננו בחשבון הפרשה הזו.

וַיִּרְקְעוּ אֶת־פְּחֵי הַזָּהָב וְקִצְצוּ פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת בָּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבָתוֹךְ הָאֲרָגָמֹן וּבָתוֹךְ תוֹלְעֵת הַשָּׁנִי וּבָתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב. [לט ג]

לא הוסיף בכל מלאכת הקדש לפרש דרך האומנות איך נעשה, זולתי בכאן, והראוי שיאמר ויעשו את האפוד זהב תכלת וגוי מעשה חושב, כתפות עשו לו וגוי, כי כן הדרך בכולם. ויתכן שספר בכאן המחשבה שחדשו בחוטי הזהב, כי היה תמה בעיניהם להיות זהב טווי ושזור כאשר יעשו בצמר ופשתים, כי לא נשמע עד היום שהוא לעשות כן.

להנצחות הערות הארות והצטרפות: V0527174410@GMAIL.COM

מיועד לעורר את לב הלומדים ואינו תחליף למקור חיבורו של רבנו הרמב"ן

הוקדש לכבוד ולזכות

הבחור יצחק משה נ"י

בן הרה"ג ר' נתנאל שטמפפר שליט"א

לרגל השמחה בכניסתו לנועם עול תורה ומצוות

וּבַצְלָאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. [לח, כב]

הענין כי על פיו נעשה הכל, כי הוא המורה לכל החכמים, ולפניו היו עושים כולם ומראים אליו כל מלאכתם, כמו שאמר (לעיל לה לד) ולהורות נתן בלבו, אבל גם כל חכמי לב עשו במלאכה, כמו שאמר (שם לו ה) ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה את המשכן. ועל דעת רבותינו (ירושלמי פאה א א) **יהיה זה לשבח אותו ולומר שאפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה מסיני**, ולא בא הכתוב לומר שהוא עשה הכל, אלא **שקיים בכל הנעשה על ידו כל אשר צוה ה' את משה**, ולפיכך לא אמר בכל הנעשה עד הנה כאשר דבר ה' אל משה, כי היה במשמע כאשר אמר משה בדבר ה', והוא שנה הסדר בהם ממה שאמר לו משה, ולפיכך כלל זה בכאן לומר שעשה הכל כאשר אמר השם, כמו שכתבתי למעלה (לו ה).

מנו והוסיפו בפרשיות בנית המשכן במעלת בצלאל ועושי המלאכה ובניסים שנעשו על ידם.

האריך לבאר רבנו הרמב"ן בפרשת כי תשא על הפסוק **קָרָא קְרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה** (לא ב)

אמר השם למשה ראה קראתי בשם, ומשה אמר לישראל ראו קרא ה' בשם (להלן לה ל). והטעם, כי **ישראל במצרים פרוכים בעבודת חומר ולבנים, לא למדו מלאכת כסף וזהב וחרושת אבנים טובות ולא ראו אותם כלל.** והנה הוא פלא שימצא בהם אדם חכם גדול בכסף וזהב ובחרושת אבן ועץ וחושב ורוקם ואורג, כי אף בלומדים לפני חכמים לא ימצא בקי בכל האומניות כלם, והיודעים ורגילים בהם בבא ידיהם תמיד בטיט ורפש לא יוכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה. ועוד, שהוא חכם גדול בחכמה בתבונה ובדעת להבין סוד המשכן וכל כליו למה צוו ואל מה ירמוזו. ולכן אמר השם למשה שיראה הפלא הזה, **וידע כי הוא מלא אותו רוח אלקים לדעת כל אלה בעבור שיעשה המשכן, כי היה רצון מלפניו לעשות המשכן במדבר, ולכבודו בראו**, כי הוא קורא הדורות מראש (ישעיה מא ד), כדרך בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך (ירמיה א ה). ובלשון הזה (לעיל טז כט) ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים.

ולרבותינו בזה מדרש (שמות רבה מ ב) הראה אותו ספרו של אדם הראשון ואמר לו כל אחד התקנתיו מאותה שעה, ואף בצלאל מאותה שעה התקנתיו אותו, שנאמר ראה קראתי בשם בצלאל. והוא כענין שפירשתי. ועוד אמרו (ברכות נה א) **יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ.** והענין, כי המשכן ירמוז באלו והוא היודע ומבין סודו.

וַיִּכֶס הָעֵנָן אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וַכְּבוֹד ה' מָלָא אֶת־הַמִּשְׁכָּן. [מ לד]

אמר כי הענן יכסה את האהל מכל צד והוא מכוסה וטמון בו. וכבוד ה' מלא את המשכן - כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הענן תוך המשכן, כענין שנאמר בהר סיני (לעיל כ יח) אל הערפל אשר שם האלקים. ואמר **כי לא יכול משה לבא אל אהל מועד אפילו אל הפתח, מפני שהיה הענן מכסה אותו ולא היה רשאי לבא בתוך הענן.** ועוד, **כי המשכן מלא כבוד ה' ואיך יכנס בו.** והטעם, שלא יבא שם בלא רשות, אבל יקרא אותו ויבא בתוך הענן כאשר עשה בהר סיני ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן (לעיל כד טז), ואמר ויבא משה בתוך הענן (שם יח). ועל דרך הפשט, בעבור שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד (ויקרא א א) לא נכנס משה למשכן, אבל קרא אותו מאהל מועד ועמד פתח אהל מועד וידבר אליו.

ורבותינו אמרו (תורת כהנים פתיחתא ח) כתוב אחד ואמר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד, וכתוב אחר ואומר ובבוא משה אל אהל מועד (במדבר ז פט), הכריע כי שכן עליו הענן. כי לדעתם ובבא משה אל אהל מועד, שיבא שם בלא קריאה מדעתו, או מפני שאמר שם וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפורת נראה להם שהיה משה עומד בתוך האהל לפני הכפרת, **וכל עת היות כבוד השם מלא את המשכן לא נכנס משה בתוכו.** ולכך יאמרו שהיה זה לאחר שנסתלק הענן, כלומר שנסתלק מלכסות כל האהל ואין הכבוד מלא את המשכן, כי לא היה זה רק ביום השמיני ברדת שם הכבוד. והקריאה שאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד, על דעתם קודם לכן היתה, כאשר פירשתי למעלה (בפסוק ב). ויתכן שהכתוב שיאמר פעם אחרת וכבוד ה' מלא את המשכן ירמוז אל הכבוד השוכן בקרבו.

הוסיף רבי מאיר אבוסאולה בחיבורו על פירוש רבנו הרמב"ן: כתב הרב ז"ל למעלה בתחילת סדר ויקחו לי תרומה, כי כונת המקדש והמשכן רמז לענין מתן תורה, וכמו שירד שם השם המיוחד באש ושם כבוד השם וכבוד לילה, וכן במקדש. והביא ראייה מתפילת שלמה במקדש, וכן במשכן שנאמר בו שני פעמים וכבוד ה' רמז לזה. וזהו שאמר **בכן ומקדש למקדש שהמלך במסיבו**, פירוש ומקדש הכינוי הוא למקדש של מעלה שהמלך שוכן בקרבו, כמו ביה ה' צור עולמים. ברוך הוא ומבורך אמן ואמן.